

Nils Ahlins gata 19
271 39 YSTAD
0411-190 14
militarmuseet@ystad.nu
ystadsmilitarmuseum.se

Militärmuseets Skrifter.

Elvira Madigan och Sixten Sparre.

Skrift nr: 19.

Sammanställt av Jan-Olof Fridenman

Elvira Madigan och Sixten Sparre. Några fakta om kärleksdramat.

KÄRLEKSHISTORIAN.

I juli 1889 rymde lindanserskan Elvira Madigan från cirkusen tillsammans med greve löjtnant Sparre. Skandalen var stor. Hon var cirkusens stjärna och han var gift och hade två barn. Sixten Sparre kom en gång för att recensera föreställningen och blev blixtförälskad. Elvira, som egentligen hette Hedvig, besvarade hans kärlek, men deras kärlek var omöjlig. Elvira var hårt hållen av sina föräldrar och de vägrade låta Sixten komma i närheten av sin dotter. Sixten var från det militära och som sagt redan gift. Kärlekskontakterna bestod under tre år av hemliga kärleksbrev och korta möten.

De båda förälskade rymde till Danmark, där Elvira var född. De bodde på olika pensionat och levde gott i två veckor tills pengarna tog slut. Då packade de matsäckskorgen och gick ut, åt en sista måltid och tog sitt liv.

Tre dagar senare hittades kropparna och spekulationerna började ta fart. Varför väljer två unga människor att ta sitt liv istället för att försöka leva? Man tror att paret inspirerats, om man nu kan använda det ordet, av det österrikiska paret Mayerling där kronprinsen drygt sex månader tidigare förälskat sig i en 17-årig tjänsteflicka - och de sedan begått samma handling. Man vet att Elvira läste allt om den händelsen. Och historien har tidigare visat att självmord kan leda till en försköning av döden och att det kan sprida sig, särskilt bland unga människor.

Elviras sista dikt vittnar dock om en otrolig livsnärvaro och en sorg inför ett liv som blivit alltför kort. Man fann den tecknad med blyerts på en bit smörgåspapper i matsäckskorgen

En dropa falldt i sjön
Klang den blot sagta
Och stellet der den foll
Omringedes von kretz till kretz
hvar var det der den fodes, faldt
Och hvarifrån kom den?
Det hvar et lif blot
Och blott en död som kom
För att ervärfa sig et spår
Nu hviler den igen!

Hedvig

(* språket i denna dikt är en blandning av gammal svenska, danska och tyska och var det språk som talades i den ständigt resande cirkusfamiljen runt Elvira.)

Vad är det som förvandlar en verklig händelse till en saga?
Hur kan en fruktansvärd händelse få ett så romantiskt skimmer över sig som historien om Elvira Madigan och Sixten Sparre har fått. är det kanske allas vår önskan att det ska finnas en kärlek så stark?

Efterspelet av dramat.

Mitt i sommaren 1889 kom från Danmark ett kort telegram till alla tidningsredaktioner i hela Norden.

Svendborg den 26 juli: I Nørreskov på Taasinge ha påträffats en herre och ett fruntimmer. Båda dödade med revolver. Herrn är, enligt påträffadt visitkort, löjtnant Sparre vid Skånska dragonregementet. Fruntimret antages vara konstberiderskan Elvira Madigan.

Vem var hon? Och vem var löjtnant Sparre? Efter sin död blev Elvira Madigan en av världens mest kända cirkusartister. Hennes kärlekssaga eller – mindre romantiskt uttryckt – kärleksaffär med den av allt att döma ganska malplacerade officeren Sixten Sparre har inspirerat journalister, författare, poeter, koreografer och filmare genom åren.

De första artiklarna som publicerades efter nyheten om parets död var motsägande för att inte säga fantasifulla. Elvira Madigans riktiga namn uppgavs av vissa vara Hedvig Colmann, medan andra hävdade att hon hette Hedvig Jensen. Hennes mor sas vara till hälften svenska och till hälften danska. Hon skulle ha varit född i Sverige, men vistats en längre tid i Danmark och talade en blandning av svenska och danska.

Amerikanen John Madigan uppgavs vara Elviras styvfar. Han påstods ha varit en av sin samtids skickligaste och stiligaste ryttare. Modern uppgavs ha varit en aktad borgares dotter, som när cirkusen gästade hennes hemort satt i tältet och kastade beundrande och förälskade blickar på den ståtliga ryttaren när han red manegen runt i full karriär. Hon lämnade sitt föräldrahem – en del har senare påstått att det var i Sundsvall, andra i närheten av Lund – för att förena sig med John Madigan. Hon blev själv artist – ryttarinna – och kom att överglänsa sin firade äkta man. Var hon än drog fram åtnjöt hon framstående personers gunst, sas det.

Köpenhamnstidningen "Politiken" uppgav till och med att hon en gång snabbt tvingades lämna Berlin på begäran av en inflytelserik dam. Hon reste till Odense. Där födde hon en dotter – flickan som skulle bli Elvira Madigan. Detta och mycket annat skrev man, men var detta verkligen sant?

Elvira var född i Flensburg.

Senare meddelade tidningarna att Elvira Madigan i själva verket hette Hedvig Antoinette Isabella Eleonora Jensen och var född i Flensburg den 4 december 1867. Uppgiften bekräftades av kyrkoherden i hennes födelseförsamling som även uppger att hon var utomäktenskaplig dotter till 18-åriga Eleonora Cecilia Christina Maria Olsen "aus Bilnesbruk in Russich-Finnland". Fadern hette Friedrich Jensen. Några närmare uppgifter om honom finns inte.

Sixten Sparre.

Greve Bengt Edvard Sigge (allmänt kallad Sixten) Sparre af Rossvik var född i Malmö den 27 september 1854.

Han var äldste son till kammarherre Sigge Sparre och fru Adeladie. Ätten tillhörde släktgrenen Rossviks-Sparrarna, en av de äldsta ätterna – nr 7 - i Riddarhuset

Skånska Dragonregementet var ett indelt regemente, vilket innebar att förbandets c:a 1000 soldater satt utplacerade på ryttartorp och officersboställen runt om i östra Skåne. Mötesplatsen var Ljungbyhed. Regementschefens expedition och förbandets kansli var förlagda till Kristianstad.

Bland officerarna vid regementet fanns Sixten Sparre. Han blev antagen i mars 1873 som volontär vid regementet. Han gick igenom Krigsskolan där han tog examen i november 1876. Därefter vidtog den militära karriären: underlöjtnant utan lön, underlöjtnant på stat, 2:e adjutant, 1:e adjutant och i juli 1887 löjtnant av andra klassen.

Han gifte sig den 29 september 1880 med grevinnan Luitgard Engel Agda Dorothea "Lycka" Adlercreutz och fick med henne två barn, en son och en dotter. Av sina kamrater var han omtyckt och avhållen. Han var skojfrisk och glad – nästan till överdrift. Frågan var bara om han i grund och botten var militär? Förmodligen tvingades han mer eller mindre in på den militära banan, som så många andra adelsmän på den tiden.

Han tyckte om att skriva. En period medarbetade han regelbundet som kåssör i "Nya Dagligt Allehanda". Under rubriken "Penn- drag härs och tvärs" kommenterade han händelser i tiden och berättade anekdoter från teaterns värld. Hans poetiska ådra kom flitigt till användning när det gällde tillfällighetsdikter och beställningsverser.

Sixten Sparre drogs till skådespelare och andra artister. Han tjugades av deras till synes fria och obundna liv. Under Cirkus Madigans besök i Kristianstad kom han till cirkusen praktiskt taget varje kväll. Man lade märke till honom. En afton bad han att få följa Madigans hem. Vid den här tiden bodde cirkusfolk oftast på hotell eller i privatrum. Laura avböjde. Hon tyckte inte att det var passande. Trots detta följde han familjen en bit på vägen.

Beskedet om att de två hittats.

Cirkus Madigan var på turné i Sundsvall när Laura och John Madigan fick veta vad som hänt.

Sundsvalls Tidning konstaterade några egendomliga omständigheter kring familjen Madigan och Sundsvall, dels att Elvira morfar dog i Sundsvall, dels att Elvira rymde från cirkusen första gången hon kom dit och att hennes föräldrar var där när de fick beskedet om hennes sorgliga död.

Besynnerligt, konstaterade tidningen.

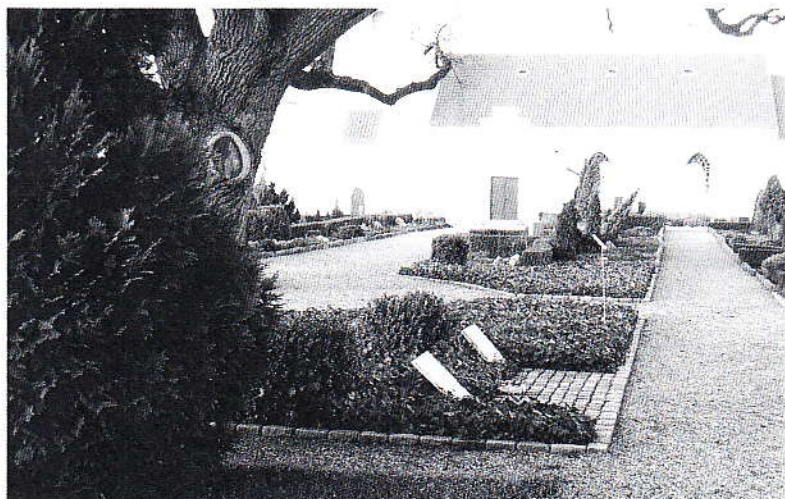
Begravningen på södra Fyn i Danmark.

Lördagen den 27 juli 1889 begravdes paret på Landets kyrkogård på Taasinge. Prästen som förrättade jordfästningen utgick i sin betraktelse vid båren, från orden i Matteusevangeliets sjunde kapitel "Dömen icke, på det att i icke mån bliva dömda".

Närvarande vid begravningen var Sixten Sparres bror, Edvard Sparre, och Lina Bergman, gift med cirkusdirektör Claes Bergman. Laura Madigan hade inte fått resa till Taasinge för sin man. Han ansåg att hon inte skulle klara den psykiska påfrestningen som denna begravning innebar. Det öde som hade drabbat hennes dotter hade tagit henne mycket hårt. Däremot reste Anna Marie Olsen – Luras mor – dit. Hon anlände först på måndagen efter begravningen och blev mycket bedrövad över att hon inte hunnit fram i tid.

Den väldiga publicitet som dramat på Taasinge förorsakade gjorde namnet Madigan känt över hela landet, vilket i sin tur stimulerade publikintresset.

De båda gravarna med sitt nuvarande utseende efter renoveringen.

Ystads Allehanda skrev den 30 juli 1889 följande under rubriken "Grannländerna".

Löjtnant Sparres och fröken Madigans begravning försiggick i lördags å Lundby kyrkogård. Liksom de dött tillsammans fingo de vila vid varandras sida i graven.

Ehuru timmen för begravningen icke var given till känna, och den avlidnes broder, häradshövding E. Sparre, önskat att allt skulle försiggå så tyst som möjligt, hade ungefär 150 människor salmats på kyrkogården. Precis kl. 1 anlände baron Juel-Brockdorf med son och häradshövding Sparre m. fl. Det lilla materialhuset, där liken fått plats sig anvisade, prydda med talrika kransar från slottet, badgästerna och lokalbefolkningen. Liken buros av äldre sockenbor ut till gravarne, vilka lågo sida vid sida under en väldig ek. Pastor Schousboe förrättade jordfästningen, varvid han först kastade mull på hans, sedan på hennes kista. Han anknöt till ritualens ord några betraktelser över Skriftens ord: "Dömen icke, så varen I icke dömde" och "Den som står, han se till att han icke faller". Sedan en salmvers sjungits fylldes gravarna gensat igen; innan dess hunno dock de flesta av de närvarande unga damerna så väl som bondflickorna att kasta en krans eller en blomma i den unga flickans grav.

Av hennes fränder närvar endast cirkusdirektören Bergmans hustru, fostermor till hennes broder Oskar Bergman.

Häradshövding Sparre har på släktens vägnar betalt broderns skulder samt inköpt gravplatsen för 100 år. Graven inhägnas med ett dyrbart järnstaket.

Taasinge Museum i Danmark.

Tåsinge är en ö söder om Fyn och i orten Brenninge fins det ett museum över Elvira och Sixten. Tragedin inträffade på denna ö och platsen där det skedde är utmärkt med en sten. De båda ligger numera begravda på kyrkogården till Landets kyrka.

Johan Lindström Saxon (1859 - 1935) som har diktat den sorgliga visan om Elvira Madigan. Han är bördig från Gällersta socken i Örebro län och det är Gällerstadräkten han har på bilden. 1889 var Johan Lindström Saxon redaktör för tidningen Norrlänningen i Sundsvall.

Sorgeliga saker hända.

(Gammalt svenskt shillingtryck, text Johan Lindström Saxon,
musik trad.).

Sorgeliga saker hända, än i våra dar minsann.
/:Sorgeligast är dock denna om Elvira Madigan.:/

Vacker var hon som en ängel, ögon blå och kind så röd.
/:Smärt om livet som en stängel; men hon fick en grymmer död.:/

När hon dansade på lina, lik en liten lärka glad,
/:hördes bifallsropen vina, ifrån fyllda bänkars rad.:/

Så kom greve, löjtnant Sparre, Vacker var han, utav börd.
/:Ögon lyste hjärtat darre, och hans kärleksbön blev hörd.:/

Greve Sparre han var gifter, Barn och maka hade han.
/:Ifrån från dessa dock han rymde med Elvira Madigan.:/

Så till Danmark styrdes färden, men där den sorgligt slut,
/:fast de uti vida världen längtade att slå sig ut.:/

Det tog slut på deras pengar, ingenting att leva av.
/:För att undgå ödets strängar, söka de sin ro i grav.:/

Så pistolen greven lade i sin hand och sikte tog.
/:Skottet träffa Elviras hjärta, knappt hon andas, förrns hon dog.:/

Ack hör nu, ni ungdomsglada, som så sällan ser er för.
/:Att ni ej i blod får bada ock en gång, förrän ni dör!:/

Avsiktligt blank.

Källor:

Bok från biblioteket

Per-Arne Wåhlberg
Cirkus i Sverige

Per-Arne Wåhlberg och Carlsson Bokförlag

Internet:

<http://home8.inet.tele.dk/didierg/elvira.html>

<http://www.taasinge-museum.dk/side.php?vis=3>

<http://www.gravsted.dk/sixtensparre.html>

http://www.orionteatern.se/elvira_madigan3.html

Ystads Allehanda, 1889.